

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqq boshlagan • uzasziyoli@list.ru • 2007-yil, 30-mart • № 13 (3893)

"ДЕВОНИ ФОНИЙ" ДАН ТУХФА

Улуғ шоир ва мутафаккир Алишер Навоий нафақат она тилимизда, балки форс тилида ҳам беназир ғазаллар, рубоий ва китъалар, мусаддас ва қасидалар ёзган. Шоир ўзининг "Девони Фоний"га кирган фахрия китъаларидан бирида

қилиш мураккаб ва ўта масъулиятли иш. Шунга қарамай, таржимоннинг муваффақияти шеърят ихлосмандларини кувонтиради. Таржима учун "Девони Фоний"даги арузнинг энг ўйноқи баҳраларида яратилган ғазаллар танланган. Яқинда "Янги аср авлоди" нашриётида мазкур таржималар "Девони Фоний" номи билан алоҳида китоб ҳолида нашрдан чиқди. Ушбу китобга сўнгсўз ёзган филология фанлари доктори Муҳаммадхон Имомназаров куйдагиларни таъкидлайди: "Давр тақозосига биноан буюк озарбайжон шоири Низомий

Хулосабар

Ганжавий ўзининг баъзи асарларини форс тилида ёзди. Хозирги озар халқи уларни Самад Вургун каби замонанинг забардаст сўз усталари таржимасида ўқийди. Ўзбек халқининг омади шундаки, Навоийнинг "Хамса"сини ҳам, "Лисон-ут-тайр"ини ўз она тилида — аслиятда ўқий олади... Аммо кўнглидан бир оруз барибир аримайди: Фоний ғазаллари ва қасидаларининг туркий жарангини тинглагинг келаверади. Насрий баён, барибир, баён-да, шеър мазмунини баён қилиб бўлармиди, шеър сеҳрини фақат шеърда тиклаш мумкин".

Масъул муҳаррир М.Имомназаров, тақрирчилик академик Азиз Қаюмов, филология фанлари номзоди Л.Зоҳидов. Адади 1000 нуска. Қуйда мазкур тўлпама кирган ҳазрат Алишер Навоийнинг икки ғазали Ҳабибулло Саид Фани таржимасида эътиборингизга ҳавола этилмоқда.

Исомиддин ЖУМА

НАВРҮЗ КЕЛДИ

Не бахт, яна юртимга Наврӯз айёми келди, Янги кун — янгилашш, яшнаш мароми келди.
Эзу урф-одатларнинг азалий, наврӯзона Меҳр билан йўғрилган соғинч саломни келди.
Кун ва туни баробар, тенг айлагувчи қудрат — Ҳамал буржи аталмиш олий мақоми келди.
Шу кунлар деб жон фидо этган буюк зотларнинг Хотир эъзозланиб, мангулик номи келди.
Бизга руҳий мададкор бўлиб ўтмиш-мозийнинг Ғиждувий, Нақшбанд, Сино, Ҳайёми келди.

ГАП ҲОВЛИДАМИ?

Бугун, беистисно ҳар биримизда, озми-кўпми, мулкка эга бўлиш, мулкдорлик майли бор. Мустақиллик бизнинг, бир қарашда ўта оддий, аммо инсон ҳаётининг туб маъно-моҳиятига бевосита дахлдор шу ҳуқуқимизни тиклаб берди. Истеъдод эгалари, кашфиётчилар, кўли гул усталар, моддий неъмат, маънавий бойлик яратувчилар ўз меҳнатлари самараларидан тўла баҳраманд бўлишга, орттирган мол-мулкларини ихтиёрий равишда тасарруф этишга (хайрия қилиш, мерос қилиб қолдиришга) ҳақли эканликлари янги жамиятимизнинг қонунларида аниқ-равшан белгилаб қўйилди. Шу ҳуқуқнинг йўқлиги собиқ тузум иқтисодиёти ва мафқурасини таназзулга олиб келди.

Бундай ҳуқуқ янги жамиятнинг тўлақонли аъзоси сифатида сизу бизга расман берилган, мулкка эгаллик иштиёқи жамият томонидан ҳар томонлама қўллаб қувватланаётган экан, янги ҳақуқимиздан қандай фойдаланмоқдамиз, мулкдорлик майли онг-шууригимизда қандай зоҳир бўлмоқда, деган савол қўйиш мумкин ва бу тўғрида мулоҳаза юритишга зарурат бор деб ўйлайман.
Бугун жамиятимизда янги табақа — янгиланаётган жамият ижтимоий-иқтисодий тараққиётини таъминлашга қодир, аниқроғи айни шу мақсадга даъват этилган, бу борада ҳозирнинг ўзидаёқ салмоқли ишлар қилётган, давлат елкасидаги оғир мажбуриятларни аста-секинлик билан ўз зиммасига олаётган мулкдорлар пайдо бўлди. Улар тўғрисида мамлакатимизда ҳомийлик, саховатпешалик ҳаракати қўлч ёзмақда, муҳтожларга беминнат ёрдам кўрсатиш, бева-бечора ва етим-есирлар бошини силаш, муҳтожларга кўмак бериш каби фазилатлар ҳаётимизда миллий кадрият даражасига кўтарилди. Мамлакатимиз Президенти Ислоҳ Каримов Конституцияимизнинг 14 йиллигига бағишланган тантанали йилгилишдаги маърузасида таъкидлаб ўтганидек, "бу дунёда ўзидан ортириб бировга бегараз, беминнат ёрдам кўрсатиш, ўзгалар манфаатини ўз манфаатидан устун қўйиб, хайри ишлар қилиш, очик айтиш керак, ҳаммининг ҳам қўлидан келавермайди. Минг шукурки, юртимизда халқимизга хос ана шундай азалий кадриятларни улуғлаб, уларни давом эттириб келётган инсонлар кўпайиб кетди".

Муҳаррир мнбари

Бундай кўнгли очик, бағри кенг, муруватли инсонларнинг хайрли, беминнат ишларини яхши биламиз, улар билан фахрланамиз. Яратётган болғари, созлаётган йўллари, қураётган иморат ва кўприкларига гувоҳимиз. Тахририятга келётган қўлдан-кўп мактубларда ана шундай хайр-саховат эгаларининг эзу ишлари самимий қаламга олинган. Аммо...

Бизга йўлланаётган мактублар орасида гоҳо ўқисангиз вужудингиз титраб кетадиган, кўнглида изтироб ўйғотадиганлари ҳам учраб туради. Уларни ўқиш осон эмас, негаки инсоннинг кўнглига, иймонига буйруқ бериб бўлмайди.

Ушбу мулоҳазаларни қоғозга тушираётганимизнинг боиси шуки, қўшни қўшни билан бир қарич ер талашса, бошқа биров қўчанинг бир қисмини ҳовлисига бемалол қўшиб олса, кимдир минг захмат чекиб боғ яратса-ю, кўчалар энди ҳосилга кирганда бошқа кимдир унга эгаллик қилмоқчи бўлса, бу энди оддий моҳорлар эмас, миллат маънавиятига доғ туширувчи ноҳуш ҳолатлардир.

Водийдан келган мактублардан бирида икки қиз, икки ўғил марҳум оталаридан қолган ҳовлига эгаллик қилиш учун ўзаро қирпич бўлаётганлари, ака синглининг, ука опанинг ёқсидан олаётгани батафсил келтирилган. Она вафот этган, ногирон ота бир ўзи ҳайҳотдай ҳовлида ёлғиз қолади. Аллақачон уйли-жойли бўлиб кетган ўғил-қизлари аввалгига имкон даражасида оталаридан ҳабар олиб туришди, кейин... маҳалла билан маслаҳатлашиб, узоқроқ қариндошлари бўлиши бир бева аёлни ҳовлига олиб келишди. Шу аёл тўшакка михланиб қолган отани ўн икки йил муттасил хизматини қилади — ювиб-тарайди, едириб-ичиради, бирор марта бўлсин, кўнглини ўқитмайди. Аммо, чолнинг қазоси етгач, қабири ҳали совимай туриб, фарзандлар ҳовли моҳоросини бошлашди, ўғай оналарини беҳурмат қилишди. Бу ҳам майли, мерос даъвоси устун келиб, бир-бирларига ташлашди.

Мактуб муаллифи — таниқли ҳамкасбимиз, фарзандлар ўртасида моҳорига сабаб бўлаётган ҳовли манзилини ошқор қилмаган ҳолда, бу муаммонинг ечимини топишда тахририятдан кўмак сўрайди.

Яна бир хат азим пойтахтимизнинг қадим мавзелиридан бири бўлиши "Қамолон" маҳалласидан келган. 8-Каттабоғ кўчаси, 11-уй бугун ота ва фарзандлар ўртасида талаш бўлиб турибди. Бошқа оила қуриб кетган ота — орадан йиллар ўтиб, шу чоққина ҳовлида катта бўлган ўз фарзандлари, собиқ турмуш ўртоғи билан, мана, етти йилдирки, судлашмоқда. Бу иш пойтахтнинг бир неча туман судларида, фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судида қўриб чиқилган ва ҳовлининг 17/42 қисми ўзаро моҳорлашётган томонларнинг бирига, 25/42 қисми эса иккинчи томонга ажрим қилиб берилган. Аммо ҳовлини бориб қўриган қиши, машур изқувар Шерлок Холмс келганида ҳам уни натура ҳолатида иккига бўлиш деярли мумкин эмаслигига амин бўлади. Чунки, бир қисм эски иморатлар бузилиб, улар ўрнига воғга етган фарзандлар янги уй қурилишини бошлашган. Х. Сулаймонова номидаги республика суд экспертиза марказининг 2006 йил 20 июнда берган ҳулосасида низоли уйни юқорида келтирилган улушларда бўлиб бериш мумкинлиги қўрсатилган бўлса-да, бордини ўш шунгача бориб етса, бу ҳовлида отасиз воғга етган фарзандлар ва уларнинг бугун бошқа оилалари билан биргаликда яшашларини ҳатто тасаввур ҳам қилиб бўлмайди. Аммо, қонунларимизда ота ўз фарзандлари билан судлашши дуруст эмас, ташлаб чиқиб кетган уйни тортишши эркак кишининг шаънига тўғри келмайди, деган ҳолат кўзда тутилмаган. Бундай қонун дунёнинг ҳеч бир ерида йўқ. Бу фоний дунёнинг ўта мураккаб, чигал муаммоларини қўндай равшан ифодалаб берган муҳаммад қонунлар ҳам инсон маънавияти, одамгарчилик деган оддий тушулчалар олдида гоҳо ожиз қолади. Шу боисдан шаҳар судининг ҳам, ишчи назорат тартибиде қўриб чиққан Олий суднинг фуқаролик ишлари бўйича судлов ҳайъатининг ҳам масаланинг бу маънавий томонига эътибор беришмаганидан ажабланмас бўлади. Тахририятга келсак, бизга ҳам кимнинг ҳақ ёки ноҳақлигини аниқлаб бериш ваколати берилмаган. Аммо пойтахтимизнинг мўтабар маҳаллаларидан бирида, не-не алломалар, фозилу фузалолар таваллуд топган жойда ота бир томон, болалар бир томон бўлиб судма-суд юришгани, яхши ниятда қурилатган уй эшигига суд ижрочилари келиб туришгани, шу оддий бир низо йиллар давомида ҳал этилмаётгани кўнглини хижил қилади. Ахир, бу уй, бу ҳовлида етти ёт бегоналар эмас, бугун отанинг ўз пушти паноҳидан бўлган фарзандлари, эрта-индин набиралари, бошқа зурриёдлар яшайди. Наҳотки, буни тушунмасак?

Мақолага шу ерда нукта қўйиш мумкин эди. Аммо ёдимга келсалардан эшитган бир воқеа тушиб қолди. Қажатчилик пайтлари бир оч-наҳор одам қўшинининг мўрисидан тўтун чиқётганини қўриб, бирор-бир лўма илчида унинг уйига кирибди. Қозонда қотирма нон пийраётган қўшни чакрирмиган меҳмонни қўриб, иссиқ нонни қозондан олиб... тағига яширибди. Шунда оч қўшни унга қараб: "Уз қўшини, бу кунлар ҳам ўтар-кетар, аммо кетинингизнинг қуйгани қолади, холос" деган экан.
"Ховли муаммоси, шубҳасиз, ҳал бўлади. Аммо ота ва болалар моҳороси шундоқ мўтабар, не-не эзу ишларга бош бўлиб турган ибратли маҳалла тарихида узоқ вақт сақланиб қолади. Шуниси ачинарли холос.

Н.ШОДМОНОВ

ТАЛАБҲУВИ МАВЛОНО ШОҲИЯ

Фасли баҳор ҳар одаме бир сарви гулрухсор ила,
Гулгунчадек қондир дилим ҳам фуқрати дилдор ила.
Гулнинг жамоли дилқушо, булбул анга дostonсаро,
Қумри овози жонфизо, менман фиғону зор ила.
Гулдан юзи орастадур, шамшод ила вобастадур,
Булбул дилим ҳам хастадур, тулсиз қолиб озор ила.
Гул жилвалар қилди шу он, гул бағри ноз айлаб чунон,
Булбул қани? Гуллар қаён? Қолдим жигарда хор ила.
Сийнамаг эқлим тухми ғам, кўзда надомат, ёш тўкам,
Ишқим ишдан дам ба дам қолдим машаққат, кор ила.
Бундоқ жафолар тобақай? Тут, соқиб, бир жом май,
Май қуйқаси сийнамада ҳай, ман сийнайи афғор ила.
Фоний санамни деб агар, пойида жон таслим этар,
Жонин азобдин қутқарар, ором топиб иқдор ила.

ТАЛАБҲУВИ МАХДУМ

Ҳамон бошимга сочилиғай бу мушкин зулфини савдо,
Ажабким, мушқ сўзига лом қўшилса мушкилот пайдо.
Ниқобинг оч, раҳм қилгин, назар ташла, забун ҳолим,
Ахир, кўз пардаси бизни кўрагга гов эмас асло.
Ажал ташриф этар бўлса ҳаёт елдек ўтар, ҳайҳот!
Рақибим келса чун ёрим кетарман деб қилур гағво.
Кўнгал ўғрисидир чашминг, дилим қонин ичар доим,
Яна исеботки, бедилмен, ахир мен ошғу шайдо.
Кўнгал билгин, санам пойида жон берсам ажаб эрмас,
Лаби-ку жон ато қилгай, магарким, ғамзаси яғмо.
Ки бўлса хонақоқ аҳлига ҳушёрлиғ йўли мақбул,
Харобот аҳли чун ҳам масту бехуш ринд эрур ағло.
Агар ошққ ўзин ўйларки маҳбубдин эрур маҳрум,
Дили дўста еттишайгин ўзини айласа инфо.
Ғадолик тушмади бошинга, эй шах, сен шукрлар де,
Сочиб неъмат гадо кўнглида қил ҳиммат уйин барпо.
Агар Фонийга мақсаддир висолинг қабасин топмак,
Бу карвонга фано даштининг ўзга излама маъво.

ХАЙРИЯ ТАДБИРИ

Ўзбекистон республикаси Президентининг "2007 — 2010 йилларда ёзғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни аниқ ижтимоий муҳофаза қилиш ва уларга ижтимоий хизмат кўрсатиши янада кучайтириш чора-тадбирлари Дастури тўғрисида"ги ҳамда "Ижтимоий химоя йили" Давлат дастури тўғрисидаги қарорларининг бажарилишини таъминлаш мақсадида "ЭКОСАН" халқаро ташкилоти қатор хайрия тадбирларини ўтказмоқда.
Аънамага кўра ҳар йили "Наврӯз" айёми арафасида "Нуроний" шифохонасида республикамизнинг турли бурчақлари-

дан келиб ўз соғлиқларини тиклаётган кексаларимизга ҳурмат-эҳтиром кўрсатилади. Навбатдаги хайрия акцияси доирасида мазкур шифохонага 4,0 млн. сўмлик инсонпарварлик ёрдами кўрсатилди. Техник ходимлар ҳамда кичик тиббиёт персоналга "ЭКОСАН" ташкилотининг совғалари топширилди.
Бундай тадбирлар республикамизнинг барча минтақаларида ўтказилиши белгиланган, жумладан "Ижтимоий химоя йили"да ташкилот томонидан 3000 нуронийга аниқ ижтимоий ёрдам кўрсатилиши режалаштирилган.
М.МИРСОВУРОВ

ТАРЖИМА МИЛЛАТНИ ЖАҲОНГА ТАНИТАДИ

Бадий таржимани, ҳақли равишда, юксак санъат, деб таърифлайдилар. Бошқа бир тилда яратилган асарни ўз она тилига маҳорат билан таржима қила оладиган ижодкор чин маънода санъаткордир.
Сир эмас, собиқ шўролар даврида қайси асарни, қайси тилдан таржима қилиш ҳамма ҳам ижодкорлар ихтиёрида эмас эди. Истиқлол шаърофати билан дунё халқлари адабиётидан ўзбек китобхонларини баҳраманд этишга кенг йўл очилди. Айни пайтда Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида Бадий таржима ва халқаро алоқалар кенгаши фаолият юритаётир. "Жаҳон адабиёти" журнали мунтазам чиқиб турибди. Хорижлик адибларнинг асарлари нашриётларимиз томонидан чоп этилаётир. Энг қувонарлиси, кейинги йиллари аслиятдан таржима анча жонланди ва бу борада ёш қаламкашларнинг интилишлари эътиборга молик. Бунга газетамизда эълон қилинаётган "Ёшлар овози" саҳифасидаги тар-

жима асарлари бир мисол бўлади.
Бошқа томондан, бадий таржима билан боғлиқ кўп муаммолар ҳам бор. Бу муаммоларни ҳар тарафлама муҳокама қилиб, муайян ҳулосаларга келиш, албатта, мазкур соҳанинг ривож учун яхши омил бўлиши аниқ. Шу мақсадда ташкил этилган "Давра суҳбати"да Ёзувчилар уюшмаси Бадий таржима ва халқаро алоқалар кенгаши раиси Муҳаммад АЛИ, таниқли адиб Омон МУХТОР, адабиётшунос олимлар Сувон МЕЛИ, Зухриддин ИСОМИДДИНОВ, Жаҳон тиллари университети таржимонлик факултети декани Носир ҚАМБАРОВ, Республика тил маркази директори Аббос ИРИСКУЛОВ, Ўзбекистон Миллий университети хорижий филология факултети кафедра мудири Баҳодир ЭРМАТОВ иштирок этиб, бадий таржима муаммолари ҳақида фикр-мулоҳазаларини баён қилишди.

Давра суҳбати

ХАЛҚАРО ТЕАТР БАЙРАМИ

27 март куни Ўзбек Миллий академик драма театри янграган карнай-сурнай садо-шунари билан бадий раҳбари Ёқуб Аҳмедов ҳамкасбларини, муҳлисларини байрам билан қутладилар.
Республика Маданият ходимлари қасаба уюшмаси раиси Малика Жалилова фидойий театр жамолари ва ходимларидан бир гуруҳга уюшмининг Фахрий ёрлиқларини топширди.
Тантанали қисмдан сўнг андижонлик

буғун тантанали суратда очилган ва ун қун давом этадиган бу ижодий сафар театр ихлосмандларига ҳақиқий байрамона кайфият бахш этди.
Шундан сўнг Андижон вилоят мусикали драма театри бадий раҳбари Жавлон Тошқужаев ва Миллий театри бадий раҳбари Ёқуб Аҳмедов ҳамкасбларини, муҳлисларини байрам билан қутладилар.
Республика Маданият ходимлари қасаба уюшмаси раиси Малика Жалилова фидойий театр жамолари ва ходимларидан бир гуруҳга уюшмининг Фахрий ёрлиқларини топширди.
Тантанали қисмдан сўнг андижонлик

Р.ИСЛОМОВ олган сурат.

ҲАЁТ КЎЗГУСИ

Халқаро театр кўни муносабати билан Қашқадарё вилоятида фаолият кўрсатаётган театрларнинг жамолари байрам тантанасига йилгилдилар. Бу гагга байрам ҳар йилгидан ўзгача тус олди. Вилоят мусикали драма театри, кўғирчоқ театри, «Эски масжид» ва «Мулоқот» театр-студиялари, шунингдек Шаҳрисабз халқ театри санъаткорлари тўқин дастур атрофида йилгилиб, дийдорлашди. Байрам тантанасида вилоят оқсоқоллари, қасаба уюшмалари раҳбарлари, ишлаб чиқариш қорхоналари мутаассадилари ҳозир бўлишиб, театр аҳллари муборакбод этдилар.
— Мамлакатимизда мустақиллик мафқурасининг, маънавий-маърифий ишлар тарғиботининг кенг қўлч ёйи-

шида саҳна санъатининг, бу соҳа ходимларининг ўзига хос ўрни бор, — деди вилоят ҳокими Н. Зайниев. — Зеро, театр — халқ ҳаётининг кўзгусидир. Жонажон юртимиз ишларини бугунги тараққиётлар дунё маданияти ютуқлари билан ошно этиш, уларни Ватанимизга содиқ фарзандлар қилиб тарбиялаш учун соҳа ижодкорларидан бадий юксак, таъсирчан асарлар яратишлари талаб этилади.
Вилоят ҳокимлигининг апрел ойида воҳадгай барча туман ва қишлоқларда театр кунлари ўтказиш ҳақидаги таклифи қўллаб-қувватланди. Ижодий сафарлар яхши самара бериши учун зарур чора-тадбирлар белгиланди.
Театрларнинг санъат намоёндалари эътибор ва ғам-хўрлик учун миннатдорлик билдирилди.

БИЛДИРИШ

Шу йил 2 апрел, душанба куни Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида қорақалпоғистонлик ижодкор, уюшма аъзоси Янгибой Қўчқоровнинг "Қўғирчоқнома" достони тақдироти бўлади.
Тадбирга шоир ва ёзувчилар, адабиётшунос олимлар ва барча қизиққан ижодкорлар таклиф этилади.
Манзил: Ўзбекистон кўчаси, 16-а уй;
Тел: 139-26-91, 395-98-19;
(мўлжал: метронинг "Халқлар дўстлиги" бекати).
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси.

Махмуд ТОИР, Ўзбекистон халқ шоири

САЛОМИМ МЕН ТУНЧИ САБОДА ТУТТАЙ

КУРТАК КУЛГУСИ

Хар куртак кулгуси баҳордан дарак,
Хар куртак кулгуси алоҳий тилак.
Хайрат ҳавосига кўксим тўлдириб,
Мен баҳор боғбинин кутлашим керак.

Ўриклар оқ, оппоқ табассум сочар,
Қалдирғоч — лўли қаз бахтодан фол очар.
Зогларнинг қақшаган қанотларида
Ортига боқмайин қайгулар қочар.

Осмон энтикади, замин кўз ёрар,
Юракни ёрласа, битта сўз ёрар.
Узун умидларга поёндоз тўшаб,
Майсалар кун сайин бўйлашиб борар.

Мажнунтола ташлаган кокила боқиб,
Кувонч дарёсида кетмаган оқиб,
Шодлик шалласи етиб бормаса,
Қизғалдоқ қирларни юборар ёқиб.

Шабнам шаробидан қафтима солиб,
Мен ёра тутмасам, қолади нолиб.
Юртимга оқ илт турналар қайтди,
Баҳор билан кетган кўнглимни олиб.

ОРЗУ

Кўёи кўргонда кўним толгим бор,
Шамол ишйонида тишим толгим бор,
Ойнинг ўроғидан битта ўнгим бор,
Кўнгли-да, кўчаси кенг экан, нетай,
Аё дўст, хушликда кўнглимдан ўтай.

Тортилган дорларга хиёнат устун,
Олов бўламагач бурқсийди тутун,
Кечаги дарахтдир бузунги ўтин,
Қаҳримни қақшатиб бахридан ўтай,
Меҳримни муҳаббат нурида тутай.

Жонингни чимчилаб жафо топгайсан,
Хазондан ҳазин бир садо топгайсан,
Ахтариб ўзиндан худо топгайсан,
Соғинчим жиламайган офтобда тутай,
Ўзига тиз қўйиб, меҳробда кутай.

Ким сени хуш кўрар онангдан кўпроқ,
Ким сени туш кўрар отангдан кўпроқ,
Ватандан буюрсин бир сиқим тувроқ,
Саломим мен тоғи сабода кутай,
Сен унга алик ол, садаганг кетай.

Қалдирғочни кутла айёвонингдаги,
Гардни тўтиё қил чопонингдаги,
Махмуд, нурни асра виждонингдаги,
Бу шеърни сўз излаб ёзмадим атай,
Гоҳ-гоҳи мен сўзга сизмасам нетай?!

НЕ ҚИЛАЙ

Жиндек яхшидурман, жиндек ёмонман,
Балки яхшилигим учун омонман.

Жиндек журунлигим, шоврлигим бор,
Кимдир ор қилади, кимлар ифтихор.

Гоҳ қорин қайғуси қозонга бошлар,
Гоҳ қадр қайғуси кўзларим ёшлар.

Гоҳ кўнглим кўласа савти самоман,
Жиндек дилим чўкса бир бенавоман,
Гоҳда мафтунман битта сўзимга,
Гоҳ ёқмай қоламан ўзим-ўзимга.

Жиндек яхшилигим оширгувчи сен,
Жиндек ёмонлигим яширгувчи сен.

Гоҳда қайғунгман, гоҳи хандангман,
Ё раббим, не қилай, битта бандангман.

СОДДА ҲАҚИҚАТ

ТУРКУМ

Одамнинг яхшиси содда бўлади,
Яхшилар эл ичра ёдда бўлади,
Ёгонини юз йил йўрқалаган ҳам
Оқибат бир кунни додда бўлади.

Содда ҳақиқат бу, содда ҳақиқат,
Биз кетсак ҳам қолар ёдда ҳақиқат,
Содда саптарларга кўзи тушган, дўст,
Омин де, қолмасин додда ҳақиқат.

Кўнглимдан гўзал гул кўзламадим мен,
Кўнглимдан баланд тоғ изламадим мен.
Худого бир тўйиб йўғлазим келса,
Кўнглимдан ўзгага тизламадим мен.

Оқим ортмоқлаган бечора кўнглим,
Сабр саҳросида садпора кўнглим,
Бери кел, деганда, нари кетгувчи,
Икки дунё аро оворга кўнглим.

Бемехрлар тошга ўхшайди,
Курмаги бор ошга ўхшайди.
Мен онамга қиёс ахтарсам,
Кўзимдаги ёшга ўхшайди.

Кўзю онам кўзида экан,
Ёғду онам юзида экан.
Мен термулиб, термулиб билдим,
Оллоҳ онам ўзида экан.

МУНАВВАР РАНГ

Ранглар ичра мунаввардир,
Қутлуғ бу ранг, қутлуғ бу ранг.
Аё дўстим, муборақдир,
Очиқ чехранг, очик чехранг!

Саломинг сабоси хушир,
Соғинчим сайроқи кушир,
Гул каби кўзимга тушиди,
Очиқ чехранг, очик чехранг!

Остонами балқитган ой,
Кувончмини қалқитган сой,
Билсанг, жисму жонга чирой,
Очиқ чехранг, очик чехранг!

Менга бахтлар боқмиш қиё,
Дил тубига тушмиш зиё,
Табассумдан тошган дарё,
Очиқ чехранг, очик чехранг!

Мен талаби дийдор эдим,
Соғинчлардан бемор эдим,
Бир хуш сўздан мен бол эдим,
Очиқ чехранг, очик чехранг!

Фақат Оллоҳ чизолган гул,
Фақат Оллоҳ узолган гул,
Махмудни ҳам айлар бубула,
Очиқ чехранг, очик чехранг!

ОТА УЙ

Дилкаш Абдусаломов

Ота уйинг файзи бўлак,
Хар қаричда нури бор.
Онанг кутиб олмас ҳам,
Дуоларнинг дури бор.

Ота уйинг файзи бўлак,
Қадам босиб тўймайсан.
Онанг кутиб олмас, аммо
Ўзганига кўймайсан.

Ота уйинг файзи бўлак,
Отанг каби улуг ўй.
Онанг кутиб олмас ҳам,
Вафоларга тўлиқ ўй.

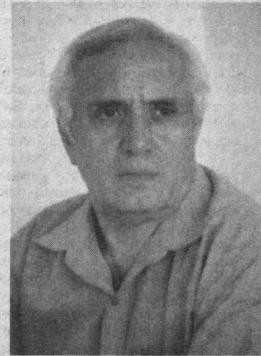
Ота уйинг файзи бўлак,
Гувайдон қилма ор.
Онанг кутиб олмас ҳам,
Ўна-қизинг бошлаб бор.

Ота уйинг файзи бўлак,
Бўлмас ҳам қошона.
Онанг кутиб олмас, вале,
Рухи бўлар парвона.

Ота уйинг файзи бўлак,
Болаликнинг тинчаси.
Ота уйни кўрсар юрак,
У Ватаннинг парчаси.

Қадам САЙИД МУРОД

БАҲОР, ШУРНАЛАРДА ЗИЙНАТ...

КЕЛАДИ

Феврал кетар,
Март келади,
Қаро қишга банд келади.
Тун-кечалар қадр ўлибон,
Наврўзлар йўшқанд келади.

Яхлеб ётган ниҳолларга,
Бир хушбахтар ниҳолларга,
Висолларга, мисолларга
Шакар, асал, қанд келади.

Гоҳ лол қолар санамлар ҳам,
Титраб кетар қаламлар ҳам,
Алдамайди аламлар ҳам,
Дардлар доим мард келади.

Ол ранг келар долаларга,
Тоғу-тош дурдоналарга,
Ҳатто кўнгли олаларга
Гирди бало гард келади.

Кимлар зулмат аро бўлса,
Дилларда доғ — аро бўлса,
Кимнинг бахти қаро бўлса,
Дард устига дард келади.

Қутилсанг қиш қафасидан,
Чечакларнинг нафасидан,
Қалдирғочлар орқасидан,
Шеър, қўшиқ ҳамлард келади.

ТАСКИН

Эй дил —
Дарди бедаво,
Бу дард даводан ўтган.
Момо Ҳаводан хато,
Одам Атодан ўтган.

Сабрдан сукут —
Жимлик,
Шайтондан ҳийла-шумлик
Қайфу сафо, беш кунлик,
Кибру ҳаводан ўтган.

Гуноҳим,
Савоб — сиринг,
Аён бўлғай охириг,
Қарғиш дуодан, биринг
Олқиш дуодан ўтган.

Гоҳ олов,
Муз қонларда,
Қаро ер, осмонларда,
Неки ўтса жонлардан,
Жабру жафодан ўтган.

Қадам, ҳар кун,
Хар бир тун,
Бўлаверма жигар хун,
Бу дунёни даҳри дун
Доим хатодан ўтган...

КЎРАМАН

Тун-кечалар, кундузлар ҳам
Бир дарё — суръат кўраман.
Бошлари ҳам,
дийдаси нам,
Сийнада сийрат кўраман.

Қора бошда қор гуноҳим,
Жисми жоним — дуди оҳим,

Дўсти ёрлар,
Сизда гоҳи
Шайтоний сурат кўраман.

Чирок, ёғда ҳам шилқиди,
Хар битта қўл, ҳар илқиди,
Гоҳ салому
Гоҳ аилқа
Бир дунё миннат кўраман.

Бандасига бандларим ким,
Гулшаммас, гулхандларим ким,
Замини жим,
Фалаги жим,
Ерларда иллат кўраман.

Эрта баҳор, турваларда,
Хурлар сурган сурмаларда,
Тавба, дуо,
Сураларда
Бир олам зийнат кўраман.

Лола, райҳон, гулларда ман,
Ё, Ҳақ деган дилларда ман,
Туркий забон —
Тилларда ман
Бир буюк миллат кўраман.

На гуноҳ,
Надир савоб,
Ҳақни билмайсиз нега?
Тангани айлаб таваф,
Тавба қилмайсиз нега?

Мард йигит майдон аро,
Найласин шайтон аро,
Бахтли ким,
Бахти қаро,
Тавба қилмайсиз нега?

Топсангиз давлат текин,
Бир умр рағдат текин,
Йўқдир аммо,
Йўқ лексин,
Тавба қилмайсиз нега?

На тилингида дуо,
На дилингида Худо,
Сиз бақовул,
Катхудо,
Тавба қилмайсиз нега?

Шоир айлади китоб,
Бўлмасдан сарҳисоб,
Сизлар, эй,
Ахди китоб,
Тавба қилмайсиз нега?

ЧАМАН ИЧРА,
БОҒ ИЧРА
Тазмин

Кўнгли, кўрдинг кун, Ойда —
Доғ ичра, минг доғ ичра.
Сен қайдасан, ул қайда —
Чаман ичра,
боғ ичра.

Жоним дедим, жон ахир,
Кўз ичра — қароғ ичра.
Хас бўлгуси барибир
Чаман ичра,
боғ ичра.

Ишқ асари — дарди йўқ
Соғлар ичра, соғ ичра.
Ўт найласин, нетар чўғ
Чаман ичра,
боғ ичра.

Денгизлар-ку — ашқи ер,
Дур нетар тош-тоғ ичра.
Кўшиқ қайда, қайда шеър
Чаман ичра,
боғ ичра.

Қадам, холи хатардан
Тоза бир тушроқ ичра,
Шу кун, эрта ётарсан
Чаман ичра,
боғ ичра...

АДИБ ИЖОДИНИНГ ИБРАТИ

«Агар ёзувчининг ахлоқ кодекси тузиладиган бўлса, мен ҳалоллик билан шижоатни биринчи модда қилиб кўяр эдим, чунки ёзувчининг бошқа ҳамма хислатлари унинг қай даражада ҳалол ва нақадар шижоатли эҳсонга бўлиқдир».

Барҳаёт адиб Абдулла Қаҳҳорнинг бу сўзлари ҳануз аҳамиятини йўқотган эмас. Улуғ ёзувчининг романлари, қисса ва ҳикоялари моҳияти ҳам, ибрат ва намуна бўларли ҳаёт тарзи ҳам ана шу сўзларига ҳар жиҳатдан мутаносибдир. 28 март куни Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети ўзбек филологияси факультетида Абдулла Қаҳҳор таваллудининг 100 йиллигига бағишлаб ўтказилган илмий-адабий анжуманида маърузаларни умумлаштирувчи беш мавзу айнан улуғ адиб кўзда тутган ёзувчининг ахлоқ кодекси бўлди, дейиш мумкин.

Анжуман

«Бу анжуман, айниқса, бизнинг Миллий университетимиз учун алоҳида аҳамиятга эга, — деди университет ректори Гафуржон Мухамедов йиғилишни очар экан. — Негаки, XX аср ўзбек адабиётининг икки улкан намоянчаси — Абдулла Қаҳҳор ва Ойбек бизнинг университетимизда таҳсил олган. Уларнинг адабиёт, бадиий ижод майдонидagi илк парвози айна шу даргоҳдан бошланган. Шунинг учун ҳам Абдулла Қаҳҳор таваллудининг 100 йиллигини нишонлаш ҳақидаги Президентимиз қарорини катта мамнуният билан кутиб олдик».

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари, халқ шоири Сирожиддин Саййид улуғ адибнинг устозлик мақоми, ёш истеъодларини нечоғлик қўллаб-қувватлагани ҳақида сўзлади. Шоирнинг устоз Абдулла Қаҳҳорга бағишланган «Ҳақ сўз» сарлавҳали шеъри анжуманга алоҳида файз бағишлади:

«Ёшлар билан суҳбат» эмас, кўр,
Ниҳол истеъоднинг тилагинда бур,
Дўстим, бу китобни кўзларингга сурт,
Абдулла Қаҳҳорнинг юрагиндир бу...

ҚЎНФИРОТНИНГ ЧАНҚОВУЗИ

Қорақалпоғистон бой тарих ва ўзига хос миллий маданиятга эга бўлган дийёр. Бердах ва Ажиниёз қуйлаган халқ оҳанглари турлоғимизга эски туркий тилининг аллалари сингарди ёқимли эшитилди. Чанқовнинг товуши, қўбиз ва думбара нағмалари томирларда оқатган қонимизни жўштиради. Гўё вужудимизда қон-қардош боболаримиз шиддати уйғонади. Юрагимиз елдек учаятган отлар дуприга ҳамоҳанг урғанди бўлади.

Карвонда кишнайд қўнғир от,
Тубидан чакнайд чакан.
Олисан кўринди Қўнғирот —
Ям-яшил юрт, навбахор яқин.

Миллатни кўтаргай бўзван бир асар,
Озод мамлакатнинг осмонидир бу.
Адабиёт нима десалар агар —
Абдулла Қаҳҳорнинг виждонидир бу.

Профессор Умарали Норматовнинг «Абдулла Қаҳҳор ҳаёти ва ижодий мероси муаммолари», академик Бахтиёр Назаровнинг «Абдулла Қаҳҳор ижоди бугунги тақдирини талқинида», профессор Абдуғафур Расуловнинг «Озод Шарафидинов — қаҳқоршун», доцент Сайди Умировнинг «Абдулла Қаҳҳор публицистикаси» мавзусидаги маърузалари оҳорли қарашларга таянганлиги ва таҳлилий қуввати билан ажралиб турди.

Ўзбекистон халқ ёзувчиси ўткир Ҳошимов Абдулла Қаҳҳорнинг адабиётимиз ворисларини етиштириш борасидаги урпақ бўларли фаолияти ҳақида сўз юритди. Профессор Ҳафиз Абдусаматов улуғ адиб маънотининг сирлари, доцент Омонулла Мадаев ижодкорнинг сўзга бўлган масъулияти масаласига алоҳида эътибор қаратди.

Абдулла Қаҳҳор уй-музейи директори Нодира Жалолова Президентимиз қароридан кейин адиб уй-музейида олиб берилаётган ишлар, қўтулган санга тайёргарлик ишлари тўғрисида гапирди.

«Факультетимиз Абдулла Қаҳҳорнинг 100 йиллик тўйига муносиб тўёна тайёрлапти, — деди анжумани раҳбарлари экан факультет декани, профессор Нурбой Жаборов. — Яъни Абдулла Қаҳҳор уй-музейи ходимлари билан ҳамкорликда адиб уй-музейининг веб-сайти яратилди. Бу веб-сайт билан танишган дунёнинг исталган бурчагидagi адабиёт муҳлиси ёзувчи уй-музейига келгандек бўлади. Абдулла Қаҳҳор ҳаёти, ижодий фаолияти, асарларининг бошқа тилларга таржималари — барча-барчаси ҳақида тўлақонли тасаввур ҳосил қилади».

Ушбу анжуман миллатпарвар адиб Абдулла Қаҳҳор таваллудининг 100 йиллиги чинакам адабий тўйга айланганинг далолати бўлди.

Улдона АБДУРАҲМОНОВА,
Ўзбекистон Миллий университети талабаси

“ТЕАТР” 2007 йил, 1-сон

Журналнинг янги йилдаги илк сонда саҳна санъати-мизнинг даргалари, театр ҳаётидаги бугунги жарёнлар, янгиликлар, таниқли актёрларнинг ижодий ютуқлари, санъаткорлар сулоласи, саҳна тарихи, машҳур драматурглар ҳаёти ва фаолиятига бағишланган мақолалар эълон қилинган.

Айниқса, Сирожиддин Аҳмадининг ўзбек халқининг буюқ фарзанди Мунаввар қорига бағишланган «Мунаввар элди олами...», профессор Муҳсин Қодировнинг мангу барҳаёт санъаткор Шукру Бурхоннинг ижодидан ҳикоя қилувчи «Саҳна сардори», Анвар Ёқубжоновнинг «Дунё тилини Тамираҳоним», санъатшунослик номзоди Пўлат Ташкенбоннинг XX аср цирк санъатининг буюқ намояндаси Ташкенбой Эгамбердиевнинг фаолияти ҳақидаги «Ташкенбой отанинг излари» мақолалари, Эркин Усмонов билан Феруза Умарованинг «Бернора Қориева расмга тақдир этди...» суҳбати журналонлар эътиборини қозониши шубҳасиздир.

Журналда Ўзбекистон халқ шоираси Ойдин Ҳожиёвнинг бир туркум шеърлари ҳам эълон қилинган.

Абдулҳамид Чўлпоннинг халқ ривояти асосида яратган «Еркиной» драмасидаги Еркиной, Момо, Улмас ботир, Пўлат ботир, Қал, Нишанбой беги каби персонажларнинг исмлари ҳам муайян бадиий-эстетик юк ташийди: Полвон, пахлаван, алпомши, марди майдон, шеримард, қахрамон.

Халқимиз тилидаги бундай қўлдан-қўл маънодеш сўзлар, дейлик, Кашал полвон билан Афсар дев, Айноқ кал билан Жайноқ кални эмас, туб луғавий маънодаги ботирни сифатлаб келади. Чунки

ОТАУЛИ

Кашал билан Афсал,
Айноқ билан Жайноқ
“Алпомиш” дostonида-
ги Сурхайл мастон билан унинг етти ўғли
каби, қора кун ва фита-фужур тимсол-
лари ҳисобланади. “Тоҳир ва Зухра”да-
ги севишганлар ўртасидаги қаҳриқанак
бўлган Қоработир, ўзи ҳам, юзи ҳам,
юраги ҳам қон-қора, асл ботирликка ис-
нод келтирувчи номард кимсадир.

Чинакам марди майдоннинг номардлардан бирламчи фарқи шундаки, у ёлғиз ўзининг қора боши, шахсий манфаати, қорининг қайғуси билан яшамайди, аксинча, муҳтарам Юртбошимиз айтганларидек, “Элим деб, юртим деб ёниб яшайди”, яъни, ҳаммиса шахсий манфаатидан халқ манфаатини устун қўйиб, халқ гами билан яшайди. Шахсий манфаати, қорининг қайғусини олмадиги жаммики эзуликлардан устун қўй бошладими, бас, у “мен-кай”, “меншорин”, “кашал”, “еб тўйма”, “нон емас”, “очофат”, “юхо” ва ҳоказо сўзлар билан сифатланиши мумкин.

Бир мuddат тасаввур қилинг! Пахлаван Махмуд ҳазратларининг энгилмас куч-қудратга соҳиблигини унинг инсоний табиатидаги мардлик-жўмардлик, тангилик-баргикенглик, элсўрлик, халқпарварлик, ўз халқининг оламшумул довуғига янги довуғ қўиши шийтёқи сингарди фазилатларини тасаввур қилиб бўладими? Бундай фазилатларини Пахлаван Махмуд ҳозирда деб алоҳида их-лос қўйган покдоним зот Пахлаван Махмуд бўларми эди?! Йўқ, албатта!

Ҳаётий қахрамондан адабий қахрамонга ўтайлик! “Алпомиш” дostonида, худди Пахлаван Махмуддек, ўз замондошлари орасида ҳам жисмоний куч-қудрат, ҳам руҳий қувват, ҳам ақл-донинида тенгсиз Ҳакимбек алллар алии Қўқалдош билан қирқ кеча-кундуз кураш тушиб, уни ен-

Адиб ва жамият

голмай турганида Барчиной “Ботирим, чик майдондан, сенинг ўринида мана мен енгаман!” мазмунда “бир сўз” дейди. Айни шу “бир сўз”, баайин Парвардигори Оламнинг “Бўли” деган титови ва ё Исрофилай айдихиссаломнинг илоҳий чолғуси — суридек ўзининг факулдула куватбахш таъсирини кўрсатади. Натижада Алпомшининг томир-томирлари ва суяк-суяклариди мудраб ётган илоҳий куч-қудрат ҳаракатта ва руҳи равони асос гала-ёнга келади-да, у рақибини чирпирак

СУЯНАР ТОФИМИЗ

“Хуш” “Сени танимаган мени ҳам билмас...”

қилиб осмони-фалакка шундай отадики, Ойбарчани эришиш илинқиди Кўқалдош осмондан тушиб ерпарчин бўлади!

Энди тагин тасаввур қилингки, Алпомшининг орқасига суянар тоғи — на Бойсун-Кўнғиротдек эл-юрт, на Ойбарчиндек вафодор ёр, на унинг қанду асалдан ширинроқ тил-забони ва на томиллардаги минг йиллик қонни йитилгил хамиятига қўшиб гуштирувчи “бир сўз”и... — ҳеч вақо йўқ! Уларнинг ўрнида фақатгина бўшлиқ, сароб, қони сароб!.. Шу ахлоқда ҳам Ҳакимбек Қўқалдошнинг курашда енга олариди? Асло! Бу ҳаёт-мамонт курашда мислсиз галабани қўлга киритиш қандай эди унга! Зотан, Алпомшининг ўзи ҳам чинакам алпомши бўлмади қоларди. Бизнинг шундоққона кўз олдимизда том маънодаги алпомши, пахлаван, қахрамон ўзининг асл қиёфасини буткул йўқотиб, бир ҳовуч эрмакталаб зодагонларнинг кўнгилушлигини учун ўз рақибини ўлдирарган, шафқат нималигини нурутган бир гладиаторга айлибди қолар эди!

Қахрамон шоиримиз Абдулла Орипов ўз халқига муржолат қилиб: “Сени танимаган мени ҳам билмас!” дер экан, айтиш мумкинки, бутун тирикликнинг бебаҳо қонунини — айна чоғда, оддий ҳақиқатни муктасар ифодалайди. Баайни қарс икки қўлдан чиққанидек, бу ерда ҳам ҳаммиса икки томонлама муносабат бор. Муайян халқини буюклиги ва оламшумул довуғига қараб унинг фарзанди қадрланади. Аксинча, халқ бир чекда қилиб, аллақандай галамис гурӯҳ, ёвуз фирқа, бир ҳовуч манфаатпарастини ўзига орқасур тоғ деб билганлар, нечоғли марди майдон бўлмасин, аслида, ожиз-нотавондир. Худди шундай, “Мана ме-

нинг асл фарзандларим!”, дея ишониб бошига кўтарганлар, аслида, ўз мангизини оқшорган қонхўр босқинчи Наҳмиддин Қурбонбек фидойи ватанпарвар қўлдан ўлдирганидан кейин ҳам тортиб ололмаган байроқини, айтиш мумкинки, шўро сийбасдонлари истиклолимиз фидойилари қўлларидан устамонларча тортиб олдилар. Бунинг учун уларни “халқ душманлари” сифатида ёмонотлик қилдилар. Энг халқпарвар зотларни “халқ номидан” аёвсиз маҳв этдилар.

Мирзо Улуғбек ва Жалолиддин Мангубердиек улуғ сиймоларга жон ато этган қахрамон шоирларимиздан бири Мақсуд Шайхзода ёзганидек, “Ўтган ўтди, кетган кетди, сўлган сўлди, қолган қолди”. Мухими шунки, мана, ўн олти йилдан буюв, халқимиз асли-наслини олам аҳлига тобора ёрқинроқ намойн этмоқда. Мухаммад Юсуфнинг “Халқ бўл, элим!” қўшиғида айтилганидек, фидой

«САНЪАТГА ДЕВОР ОША КИРИБ БЎЛМАЙДИ...»

Халқимизнинг суюкли ҳофизи Ортиқ ОТАЖОНОВ билан мулоқот

— Ортиқ оға, аввало Сизни муборак ёшингиз билан чин дилдан табриклаймиз. «Узим билан ўзим сўзлашсам» кўшигингизда эслатганингиздек, инсон гоҳ-гоҳида ёлғиз қолиб, ўтган умри, босган изларига назар ташлайди, «Нималар қилишга улгурдим?», дея савол беради...

Отам Отажон Шерматов бадиқчилик билан шуғуллансаларда, санъатни жуда қадрлаб, созанда-хонандаларни уйимизга чорлаб турардилар. Онам Чинни Отажон ва ҳам санъат шинавандаси, халқ достонларини яхши билар, халфачилиқдан хабарлари бор эди. Мени санъатга ошно этган ота-онамдан миннатдорман.

— Бугунги кунда ўзингиз кўпларга устозсиз...

— Аввал Урганчада, Матюсуф Харратов номидаги мусиқа билим юртининг рубоиб ихтисослиги бўлимида тахсил олдим. Тошкентдаги Абдулла Қодирий номидаги Маданият институтини сиргдан тугалладим. Ўзбек давлат филармониясида яхшоқ хонанда, «Лазги» ашула ва рақс ансамблида хонанда, кейин шу ансамбл бадиий раҳбари бўлиб ишладим. 1975 йилдан буён мустақил тарзда концертлар бериб, мамлакатимиз миқёсида ўтказилаётган маданий-маърифий тадбирларда фаол қатнашиб келаяман. Ўзбек санъатининг доврғини хорижда оширишга ҳам хисса қўшаётганимдан фахрланаман.

— Сиз илҳос қўйган санъаткорлар ва ўзингиз севиб қўйладиган кўшиқларингиз ҳақида билмоқчи эдик.

— Муҳиддин Қорйқубов, Жўраҳон Султонов, Ҳожижон Болтаев, Мадрахим Шерозий, Бола бахши Абдуллаев, Халима Носирова, Берта Давидова, Жўрабек Муродов, Мухаммаджон Мирзаев, Отажон Худойшукров, Абдуҳошим Исмоилов... Устозим Комилжон Отаниёзовнинг номини алоҳида фахр билан айтиш келади. «Она диёрим», «Эй курбон бу жоним», «Кўнглимга кўрдилар», «Тор туттигинг, озовинг яхши. Лекин аввал ўқи», «Девилар. Айтганларидек, ўқини тугатдим. Кейин бирага ишладик. Кўп нарсаларни ўргандим устоздан. Айниқса, куй-

ларни кўриб куйинаман. Санъаткор элнинг назаридан бир тушдим, тамом, кейин минг урингани, халққа яхши кўринишга ҳаракат қилгани билан фойдаси йўқ.

Санъат оламига мақом деган дарвозадан кирилади. «Девор ошиб ёки орқа эшиклардан кирман» деганлар янглишади. Аввал мақом йўлидаги мумтоз кўшиқларни сеҳн, кунт билан пухта ўрганишлар. Қолганлари ўз-ўзидан изга тушиб бораверади. Хар бир хонанда ўз сози, ўз озовига эга бўлишини истар эдим. Одоби унутмаслик, манманликка берилмаслик, нафс йўлига кирмаслик санъат кишилари учун жуда муҳим.

— Хар кимнинг очик чеҳра билан кутиб оладиган умр ўйлошди, атрофида парвона ўйлашди, неварачеварлари бўлса, ташвиш, губорлар чекиниб, янги ижодий режалар туғилса не ажаб...

— Тушундим, оилам ҳақида қизиқярсиз. Худого шукр, мени тушунадиган, ижодимни қадрлайдиган оилам бор. Турмуш ўртоғим Гулсара шифокор. Қизларим Каромат, Хосият — иктисодчи. Уйларим Улғубек ва Зокиржон изимдан боришяпти. Алишер деган неварам ҳам яхши-яхши кўшиқлар куйлашга ҳаракат қилляпти. Невараларим ҳам фарзандларим каби ҳаётда ўз уринларини топишларини истаيمان.

— Камолот палласида турган санъаткор сифатида яна қандай ўй-хаёллар кечяпти кўнглингиздан?

— Муҳаббат дунёдаги барча яхшиликлар, гўзалликлар, ҳосиятли, хайрли ишларга йўл очиб келган тилим. Фузулий хазратлари айтганлар-ку: «Фузулий икки оламда муҳаббат ошноси бул, муҳаббат эси кишининг кўнгли кишидор, асти ёз бўлмас». Санъаткор учун муҳаббатни улғулашдан ортиқ бахт йўли.

Шунингдек, энг катта бахтим Ўзбекистонда туғилганим деб ўйлайман. Устоз Комилжон Отаниёзовнинг «Ўзга элнинг боғи билан боғчаси ўз элнинг ян-тоғича кўринмас» деган кўшиқбайтлари қулғим остида бот-бот жанангланадиган бўлаверади. Кўнчег элик ватандошлар билан суҳбат бўлганда. Уларда ҳамма нарса бор: мол-дунё, ҳовли, иморат, машина. Аммо чинакам ВА-ТАН йўқ. Ўзимизнинг Ўзбекистонга тег келадиган юртни кўрмадим.

Бир кўшигимда «Бизга олам тинч бўлиб, дўстлар саломат бўлса бас» деб қўйлаган эдим. Юртимиз осмони ҳаммиса мусофол бўлсин. Элимизда тинчлик осойишталик, саломатлик бўлса, яхши кунлар, тўйлар кўпаяверади. Бундан бунён ҳам санъатим билан халқим хизматига қамарбаста бўлиш бирдан-бир ниятим. Умримиз, ҳаётимиз кўшиқдек гўзал бўлсин!

Рустам ҚУТЛИМУРОТОВ, Абдулла САФОВЕВ

«Шашмақом — жаҳон маданиятининг бебаҳо дурдонаси» эътирофи билан ЮНЕСКО қабул қилган дастурига асосан атоқли мусиқашунос-шарқшунос олим, санъатшунослик фанлари доктори Исҳоқ Ражабов (1927 — 1982) каламига мансуб «Мақомлар» китоби яқинда босмадан чиқди. Мазкур халқаро лойиҳа рағбати билан ўзига хос «муסיқий қомусимиз» ҳисобланмиш Шашмақом мажмуасини сақлаш, тадқиқ ва тарғиб қилиш юзасидан ибратомуз саъй-ҳаракатлар жонланди. Хусусан, «Шарқ тароналари» V халқаро Самарқанд мусиқа фестивали доирасида «Шашмақом аънаналари ва замонавийлик» илмий конференцияси ҳамда «Шашмақом сабоқлари» руқнида икки-дори ёшларимиз учун машҳур устозлар машғулотларининг ўтказилиши, шу йўсиндаги мақола ва маърузалардан иборат бир жуфт тўплам, мақом турларини ўрганишга, атоқли ижодкорлар фаолиятини ёритишга бағишланган китоблар, Шашмақом намуналаридан тузилган аудио ёзувли СД албомларнинг чиқиши, нота тўпламини қайта нашр этиш режалари шулар жумласидандир.

Устоз Исҳоқ Ражабов таваллудининг 80 йиллиги арафасида яратган асосий илмий иши ўқувчиларга илк бор тақдим этилди. Зеро, бу тадқиқотда Шарқ халқлари мақомлари тарихи ва назариёсига оид муаммолар таҳлилдан ташқари, талайгина илмий ечимлари берилган бўлиб, мақом қонуниятлари, унинг ижодкорлик ва ижрочилиги аънаналари муфассал ёритилган.

Асрлар давомида бастакорларнинг неча-неча авлодлари томонидан яралган ва сайқал топган, оғзаки тарзда устоздан шогирдга ўтиб, жону руҳини сақлаб олган мақом йўллари ҳозирда миллий мусиқимизнинг чинакам дурдонасига айланган. Айтиш лозимки, бу бебаҳо хазинани авайлаб-асрашда, ўрганиш ва ўзлаштиришда, муסיқий шарқшуносликни, айниқса, мақомшуносликни яна яна янгилашнинг янги илмий ва маънавий тафаккур босқичига кўтаришда Исҳоқ Ражабовнинг хизматлари бениҳоя катта.

Ҳассос танбурчи Ризқи Ражабийнинг суюкли фарзанди, академик Юнус Ражабийнинг ардоқли жиғини Исҳоқ Ражабов ўзбек халқи мусиқа санъати билан узвий боғланган шарқшунослик ва санъатшунослик илм-фани, мусиқа таълими, тарғиботи каби соҳаларда фаолият кўрсатган зукко олим сифатида танилди. Қалбида мумтоз наволарни жо қилган тадқиқотчи араб ва форс тилларида битилган эски муסיқий рисолапарини туран ўрганиб, мазмун-моҳиятини оша билди. Натижамда экомпошларга мавҳум ёки бахсли бўлган Шарқ нота ёзуви, шарқона 17 погонали товушқатор, Ун икки мақом тизими, Ун икки мақом ва Шашмақом куй шакллари, парда, ритм тузилмалари каби мураккаб масалаларга муайян ойдинлик кирита олди. 1963 йили «Мақомлар масаласига доир» номли олимнинг илк китоби нашр этилиши билан Ўзбекистон мусиқашунослигига кўлга киритилган ютуқлар Яқин ва Урта Шарқ халқлари аънавий муסיқасини фарқчасига ўрганиётган етакчи мутахассислар эътирофига ҳам сазовор бўлди.

Исҳоқ Ражабовнинг зоҳил илмий асарлари «Мақомлар» мумтоз миллий мусиқимиз масалаларига бағишланган ноб, баркамол ва пухта ишланган тадқиқотдир. Унинг турфа мавзулари икки қисмга ҳамланиб, биринчисида, муаллифининг содда ва камтарона таърифига кўра «...Урта Осиё халқлари мусиқа маданияти тарихига доир баъзи масалалар, мақомларнинг ўтмишидаги назарий асослари ва уларнинг Шашмақом-

гача бўлган шакллари тўғрисида гапирилади. Бу ўринда юқорида зикр этилган мусиқа билан бевосита ҳамда билвосита боғлиқ бўлган манбалар асос қилиб олинди, бинобарин, улар муаллиф фойдалана олиш имконияти доирасида ишга жалб этилди».

Ўтказилган тадқиқот аввало мустаҳкам манбаҳунослик асос-

нингдек, Шашмақом туркуми юзла-келган даври масаласини ўрганиш жараёнида мусиқашуносликда жорий этилган қайди шубҳа остига олишга мажбур бўлган. Мазкур мажмуа кўрсатилган вақтдан қарийб икки юз йил кейинроқ, яъни XVIII асрда узил-кесил шаклланганини

ниқса эътиборли, зеро устоз орузлари ижобат бўлган кўринади.

«Мақомлар» тадқиқоти унинг муаллифи вафотидан қарийб чорак асрдан кейин нашр юзини кўрди.

Шарқнинг ўрнинда

Сўнги йилларда унга зарурат тора-бора ортиб бориб дейишга ҳақимиз. Зеро, Ўзбекистон мусиқашунослик илм-фани тараққиёти учун ҳам, қолаявери, ҳозирги замон мусиқа маданияти ривожланиши учун ҳам унинг ҳаётий долзарблиги ақлоқ сезилмоқда. Хусусан, мақомотга оид устозлар масалаларини ўрганиш бўйича унинг илмий-ижодий жараёнларидан йироқ, сохта ёки уйдирма мавзу ва муаммоларнинг кўтарилиши, мақомларнинг асл мазмун ва моҳиятини пухта ўзлаштирмагани сабабли чалғиб қолшлар сўнги йилларда бот-бот учрамоқда.

«Мақомлар» китоби нашр этилишида Ўзбекистон Бадиий академиясига қарашли Санъатшунослик илмий-тадқиқот институти илмий ходимларининг муносиб хизматлари бор. Хусусан, мазкур тарихий ҳужжатни нашр қилишга қатнашган санъатшунослик фанлари доктори Оқилжон Иброҳимовнинг меҳнати ҳар қанча таҳсинга лойиқ. У атоқли мақомшунос алломанинг пок руҳини шод этиш ниятида тадқиқот қўлэмасининг мавжуд нусхаларини қиёс-қалб бўлди, малакали таҳрирдан чиқарди, китоб муқаддимасини ёзди ва зарур илмий шарҳлар билан таъминлади.

Кези келганда шунга ҳам айтиш жоизки, Оқилжон Иброҳимовнинг «Мақомшунос аллома» номли мақоласида эслатилишидек, Исҳоқ Ражабов қаламига мансуб яна «Шарқ мусиқа атамлари лугати», Қутбиддин аш-Шерозий мусиқа рисоласининг тўлиқ таржимаси илмий изохлари билан, «Трактати средневековых учёных о музыке в фондах Института Востоковедения АН Узбекистана», «Амир Темур ва муассислари даври мусиқа маданияти» каби қимматли қўлэмаларни ҳам ўқувчиларга етказиш соҳа мутахассисларининг галдаги вазифаларидандир.

Шашмақомнинг теран илмий-ижодий асосларини ишлаб чиқишда, ҳозирги замон мусиқа маданиятида тугган мавқени ва бадиий-эстетик қимматини кўрсатишда, ҳуллас, мақомларнинг туб мазмун-моҳиятини очиб беришда «Мақомлар» китоби ўзига хос қомус вазифасини ўтайди. У санъатшунослар, мусиқачилар, ижодкор зиниллар, талабалар эҳтиёжини қондириши тайин. Китоб нашр этилиши билан Исҳоқ Ражабов мақомга бахш этиб қурган муҳташам ва мўътабар ёдгорлик кўз ўнгимизда қатла тиклангандек бўлди.

Зокиржон ОРИПОВ, Равшан ЮНУСОВ

МАҚОМЛАР ҚОМУСИ

бир қатор асл ҳужжатлар ёрдамида батамом исботлаб чиқди.

Хайратланарли томони яна шундаки, Исҳоқ Ражабов мақом, мақомшуносликнинг муносиб аксариятини ёд билиб, баркамол ижро йўллари сирларидан воқифликда уларни таҳлил этган.

1973 йилнинг куз фасли. Ризқи Ражабий хондонидидаги ижодий суҳбатлардан бирида ёша йигит ашула айтмоқда. Ризқи ота танбурда, ёнида Исҳоқ ака дурдод унга жўр бўлишмоқда. Ташриф буорган меҳмонлар орасида Юнус Ражабий, Ҳабибий, Москвадан келган мутахассислар, Тошкент консерваторияси муаллифлари бор. Хожи Абдулазиз ашула йўлларида «Бозургоний» янграй бошлади. Унинг:

Нега қилмадинг ситамингни кам, билабон гагингни зийдин, Мени рашқ ўти ила қуйдириб, бериб ўзгаларни муродини, —

мисраларидаги авжда, ҳақонларнишдан бўлса керак, хонанданинг нафаси етмай, овоз узиладиган бўлиб қолди. Шунда сезир соҳнада лозим пардада ажиб нозил қилдиларки, айтувчининг мажолсиз хониши ва унга улашиб кетган танбуру дуторнинг латиф нағмалари бир бутунлиқни вужудга келтириб, тингловчиларнинг завқли олқишига сазовор бўлди. Ашулани Исҳоқ ака қўйлашда давом эттирди, навбатдаги жумлалар эса илиқ ҳамнафасликда янграб, асар якунига етди.

Маълумки, мақом тараққиёти учун авваламбор чоғу ва ашула ижрочилигига хос ноб услубларни сақлаш, уларни мунтазам намойиш этиб, иктидорли ёшларга юктириш, янги ижодий изланишларни рағбатлантириш сингари ўта муҳим омиллар ҳаракатлангани лозим. Бу борада Самарқанд шаҳрида мунтазам ўтказилаётган «Шарқ тароналари» халқаро мусиқа фестивали, хар тўрт йилда бир маротаба ташкил этилаётган Юнус Ражабий номидаги мақом ижрочиларининг республика танловлари ай-

БАҲОРНАФАС ИЖОДКОР ЁДИ...

Эртанги кунига ишонган одам умри давомида доимо қомилликка интилади, ўзидан кейин яхши ном ила из қолдиришга ҳаракат қилади. Ана шундай инсонлардан бири, беназир истеъдод соҳиби, наволар ижодкори, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби, атоқли бастакор Фафур Қодиров бугун ҳаёт бўлганда табарук 90 ўшини қарши олган бўларди.

У илк муסיқий сабоқни Тошкент шаҳридаги Урта Осиё санъат ишчилар факултетида олади. Кейинчалик Тўқимачилик институтида ўқиб юрган даврида бадиий ҳаваскорлик тўғрагининг хор жамоасида мусиқа билан жиғдий шуғулланишига тўғри келди. Сўнг Тошкент давлат консерваториясида композиторлик мутахассислиги бўйича профессор Б.Б.Надеждиндан ва бошқа кўплаб устозлардан мусиқа сирларини кунт билан ўрганди.

Доимо изланишда, ўқиб-ўрганишда бўлган Ф.Қодиров 1945 йили Хамза номидаги мусиқа билим юртида талабаларга назарий таълим бериш билан ўз педагогик фаолиятини бошлади. Айнан шу йили Бастакорлар уюшмасига қабул қилинади.

Узоқ йиллар давомида устоз санъаткор консерваториянинг бастакорлик кафедрасида фаолият олиб борди. Шу боис кўп шогирдлари бугун устоз-мураббийнинг фақат энг яхши фазилатлар эгаси, талабчан инсон сифатида хотирлайдилар.

Бастакор келажак авлод учун бой муסיқий мерос қолдирди. Жумладан, Симфоник оркестр учун «Ўзбек марши», «Симфония», «Сўзана рақси», «Ешлик увертюраси», «Рақс сунитаси», халқ қолдирилари оркестри учун 4 та «Сюита», «Кичик увертюра», «Сўзасиз кўшиқ», «Киз-

Кўрғазма Залларида

Ўзбекистон Тасвирий санъат галереяси жаҳон санъатининг етук намоёндалари ижодини тарғиб қилишга катта хисса қўшмоқда. Бир ойдан бунён давом этаётган «Герхард Рихтер. Обзор» деб номланган кўрғазма фикримиз далилидир.

Машҳур немис рассоми Герхард Рихтер ижодига бағишланган мазкур кўрғазмадаги асарлар Германия чет мамлакатлар билан алоқалар билан институти томонидан тақдим этилган.

1932 йили Дрезден шаҳрида туғилган Г.Рихтер дастлаб Дрезден санъат академиясида ўқиди, кейин Дюсселдорфдаги санъат академиясида тахсилни давом эттириб, рангтаасвир бўйича профессорликка эришди. 1972 йили «48 на портрет» номли туркум ишлари билан катнашган рассомнинг ҳақиқий ишқибозлари кундан-кунга ортиб бораверади. Париж, Бонн, Стокгольм, Мадриддагача ўтказган ижодий сафари эса уни замонавийнинг энг таникли рассомларидан бирига айланттириди. Нью-Йоркдаги Замона-

Герхард Рихтер асарлари Тошкентда

нинг чўққисига айланди. Зеро, бу ўзи ҳаёт вақтида ўтказилган рассомлар кўрғазмаларининг энг таъсирли. 2004 йил Британиянинг

Рассом асарлари кўрғазмаси доирасида ўқилган «Германияда баҳариланган долзарб санъат», «Герхард Рихтер ва 68 йилдан сўнгги Германия санъати», «Рихтер фото-реализми рангтаасвирни кутқариш маъносидан» каби маърузалар мутахассислар ва санъат ихлосмандларида катта таассурот қолдирди.

Майкл Блеквуднинг «Герхард Рихтер: 40 йил рангтаасвир билан бирга» номли фильми рассомнинг Нью-Йоркда ўтган кўрғазмаси ҳақида ҳикоя қилади. Тошкентдаги Гёте институти эълхперт сифатида Германиядан санъатшунос жано Франк-Торстен Молни тақлиф этишда ёрдам кўрсатди.

Кўрғазма пойтахтимиз санъат ихлосмандлари ва меҳмонларига манзур бўлди.

Guardian газетаси унга «XX аср Пикассоси» дея ном берди.

Герхард Рихтер кейинги ўн йиллик тасвирий санъат ривожига энг катта таъсир кўрсатган ва унга янгича жонландириш бахш этолган санъаткордир.

Рихтер 40 йил рангтаасвир билан бирга» номли фильми рассомнинг Нью-Йоркда ўтган кўрғазмаси ҳақида ҳикоя қилади. Тошкентдаги Гёте институти эълхперт сифатида Германиядан санъатшунос жано Франк-Торстен Молни тақлиф этишда ёрдам кўрсатди.

Кўрғазма пойтахтимиз санъат ихлосмандлари ва меҳмонларига манзур бўлди.

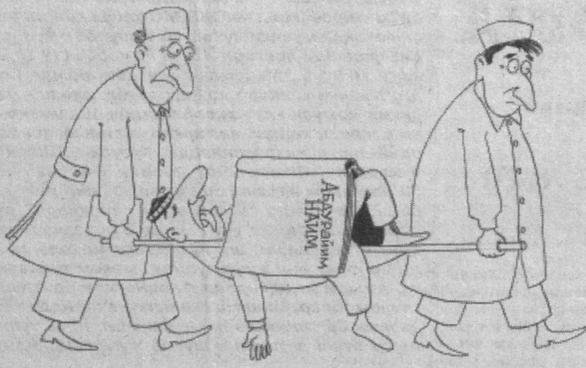
Наргиза АЗИМОВА

Муборак ЁҚУБОВА

Ўзбекистон Қахрамони, устоз Саид Аҳмад табаррук ёшда бўлсалар-да қўлларидан қалам тушмай, гоҳ маҳзун ҳикоя, гоҳ ичкаузди ҳажвиялар ёзиб, мухлисларини ҳамон хушнуд этмоқдалар. Яқинда Фафур Фулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйида муҳтарам адибимизнинг янги "Тошларда қотган ҳайрат" номли китоби босмадан чиқарилди. Унда устознинг адабий ўйлари, бир қатор шоир ва ёзувчиларнинг ижодий маҳорати тўғрисидаги қузатувлар, хотиралар, қувноқ ҳикоялар ҳамда митти ҳажвиялар жамланган.

Ҳафталигимиз мухлислари яхши билсалар керак, Саид Аҳмад домла газетамиз "Ўзбекистон адабиёти ва санъати" номи билан чиқа бошлаганида, астойдил меҳнат қилиб, "Шум бола"нинг чойхонаси, "Асартарошлик" рунглирини анча вақт гуллатиб турганлар. У кишининг қувноқ қаламига мансуб тўқилган ва тўқилмаган ҳангомалар мухлисларга шу қадар маъқул бўлганки, тахририятга "Домла бизларни қулдиравериб, юзларимизни буриштириб юборди" мазмундаги хатлар ҳам келган. Бугун эътиборингизга устознинг янги китобига кирган митти ҳажвиялардан айримларини ҳавола этар эканмиз, устозга узоқ умр, сihat-саломатлик тилаймиз.

ниятига эга эканини алоҳида уқдириб ўтилар. Меҳмонон томошабинларга миннатдорчилик билдирди.

ЧЕМПИОН КИТОБ

Кеча китобсеварлар жамияти туман бўлимнинг ташаббуси билан марказдаги китоб дўконига шоир Найзони билан учрашув бўлиб ўтди.

Китоб савдоси ходимлари Найзони гулдасталар билан кутиб олдилар. Дўкон мудирини Қайсаров ўз нутқида Найзони ёзган китобларнинг босиб ўтган йўли ҳақида батафсил гапириб берди.

— Уртоқлар, азиз китоб савдоси ходимлари, — деди у ўз нутқида. — Бугун биз, шу топда оддий бир шоир билан эмас, рекордчи шоир билан юзма-юз келиб турибмиз. Бу биз учун шараф. Чунки, ҳурматли шоиримиз Найзони шоирлар ичида ўзига хос рекорд қўйган чемпиондир. У кишининг ёзган китоблари биз учун ниҳоятда қадрли. Мисолларга мурожаат қиламан.

Бундан тўрт йил олдин пенсияга чиқиб кетган китоб савдоси аълочиси Қодир отанинг муборак қўллари теккан "Ашъорим" китоби ҳали ҳам пештахталаримизда ярқираб турипти. "Ашъорим" тўпلامини у киши ўн бир йил кўзларининг қорасидек сақлаган эдилар. Мана шу китоб бугунги кунда йигирма беш йилдан бери дўкон жавонини безаб турипти. Ҳурматли Найзони, бу йил "Ашъорим" китобингиз дўконимизга келганига йигирма беш йил тўлишини юбилей қилиб нишонлаш ниятидамыз.

Дўкон аҳли бу маърузани гулдаурос

қарсақлар билан кутиб олди. Учрашув охирида Найзони янги шеърларидан ўқиб берди ва яқин орада "Ашъорим"дан ҳам зўр янги китоби чиқаётганини гурур билан хабар қилди.

Бир маст ҳайвонот боғидаги бўри қамалган қафасга ёпишиб йиғлар эди. — Тоғажон, қамалганингизни яқинда эшитдим, вақтида хабар ололмаганим учун нодон жиянингизни кечиринг. Унинг бу хилда фарёд уришига ҳайрон бўлиб қараб турган томошабинларга бир одам тушунтирди.

— Бу боланинг тоғаси кўй фермасининг мудирини эди. Бир юз саксон кўйни гўмдон қилгани учун қамалган. Бу бола бўрини тоғам, деб ўйлапти.

Бир одамга гўшт керак бўлиб бозорга борди.

— Менга икки кило сон гўшти керак эди.

— Мана сон гўшти, марҳамат, — деди сотувчи.

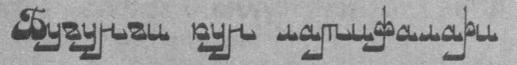
— И, бу сон гўшти эмас, қовурга-ку.

— Э, омон бўлинг, ака, сон гўшти деб шуни айтди-да. Ахир, буни шу бугун эрталаб гўшт комбинатидан сонга бойлаб олиб чиққанмиз.

— Бугун хотинимнинг туғилган куни, унга нима совға қилсам экан-а?

— Ўзидан сўрай қол.

ОВҚАТ ТУЗСИЗ БЎЛСА ...

— Дадаси, мени ўлдирса қўшниларим ўлдирди. — Нима бўлди? — Қўшнимизнинг хотини яна тақинчоқ сотиб олибди.

— Қизиқмисан, бунча пулни қайдан топаман.

Ўқувчи синфдош ўртоғидан сўрапти:

— Сигарета қакаётганингни кўриб ўқитувчимиз бир нима дедими?

— Ҳа, сигарета сўради.

Қиз ажабланиб дугонасидан сўради:

— Учрашадиган йигитингнинг машинаси "Жигули" эканми?

— Камтарин йигитларга раҳмин келишини биласан-ку.

Қиз уни бекатда узоқ кутиб қолган қайлигини овутомқчи бўлди:

— Кутиш умримнинг энг ҳаяжонли онлари дердингиз-ку, жоним?

— Шундай, лекин кейинги вақтларда йўловчилар автобусдан тушиб менга чипталарини кўрсатишяпти-да.

Янги уйланган ўғил отасидан маслаҳат сўради:

— Ойим билан гапингиз қочиб қолганда нима қилардингиз, дада?

— Инсон ҳаётида чойхонанинг ўрни катта, ўғлим.

Мухбир машҳур кўшиқчидан сўради:

— Пул қистиришга муносабатингиз?

— Ўзини ҳурмат қилган мухлис аллақачон евро қистиришга ўтган.

Ота ўзини мактабга қақиртирган ўқитувчидан сўради:

— Ўғлимнинг камчиликлари ҳақида гапирмоқчимиз?

— Йўқ, сизники ҳақида.

— А?

— Ўғлингизга ечиб берган масалаларнинг бирортасини тўғри баҳармагансиз.

Майиб бўлган чумоли ҳамроҳига ҳасрат қилди:

— Агар одамзот кўр-кўрона қадам ташлашдан қайтмаса дунё ҳали кўп талофат кўради.

Талаба профессордан сўради:

— Фалсафа қанақа фан?

— Ҳаёт ҳақидаги фан.

— Шунанга денг, мен бошқа фанларни ҳам ҳаётга алоқаси бор, деб ўйлабман.

Бир аёл кўшнисига ҳасрат қилди:

— Эрим дангаса, шунанга ишқемаски...

— Кўйсангизчи, — деди кўшни аёл,

— шунча фарзандингиз бор-а, ахир...

Она бўйга етиб қолган қизига насихат қилди:

— Она қизим, катта бўлиб қолдинг, уй юмушларини ўргангин, эрга тегсанг керак бўлади, ахир.

— Эрга тегмасамчи, — деди қиз уяли телефонини ўйнар экан.

Тўловчи Хурийд НУРУЛЛАЕВ

Ушбу белги остида эълон қилинган мақолалар Ўзбекистон муштақил оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди ҳомийлигида тайёрланган.

«Ўзбектеатр» ижодий-ишлаб чиқариш бирлашмаси, Ўзбекистон театр ижодкорлари уюшмаси М.Тошмухамедов номидаги Қашқадарё вилоят мусикали драма театри актёри

Баҳодир МУСТАФОВнинг вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинларига чукур таъзия изҳор қилади.

«Ўзбектеатр» ижодий-ишлаб чиқариш бирлашмаси Абдулхамид Мажидий номидаги Каттақўрғон шаҳар драма театри режиссёри Аҳмадулло Нисёзовга опаси

Холбиби НИЁЗОВнинг вафоти муносабати билан чукур таъзия билдиради.

СОН ГЎШТИ

КИММАТЛИ ТАШАББУС

Туман марказидаги маданият уйининг хайхотдай клубида ёзувчи Мадорий билан ижодий учрашув бўлди.

Учрашувда Мадорий сўзга чиқиб, бундан буён китоб ёзмасликка ва, умуман, адабиётга аралашмасликка қатъий сўз берди.

Учрашув қатнашчилари унинг бу мажбуриятини гулдаурос қарсақлар билан кутиб олдилар.

Сўзга чиққан китобхонлар Мадорийнинг бу ташаббуси адабиётнинг ривожига сезиларли таъсир кўрсатишини таъкидладилар.

Учрашув охирида китобхонлар Мадорийнинг аввалги китобларига дастхат ёзиб, муаллифнинг ўзига қайтиб бердилар.

КИТОБХОННИНГ САЛОМАТЛИГИ

Марғилонлик китобхон Турдивой Алиқулов маҳалла меҳнатқашларига ёзувчи Абдураим Наимнинг янги романини бир ҳафта ичида ўқиб чиқишга сўз берган эди. У ваъдасининг устидан чиқ-

ди. Икки кечаю тўрт кунда романини ўқиб тугатди...

Шифокорларнинг айтишича, Турдивой Алиқуловнинг соғлиги кейинги бир кун ичида бир мунча яхшиланган. Томир уриши нормаллашмоқда. Қон қуйиш ва уқол қилиш давом этмоқда. Бемор бугун эрталаб кўзини очиб одам таниди. Мутахассис медикларнинг фикрича, Алиқулов тирик қолиши мумкин.

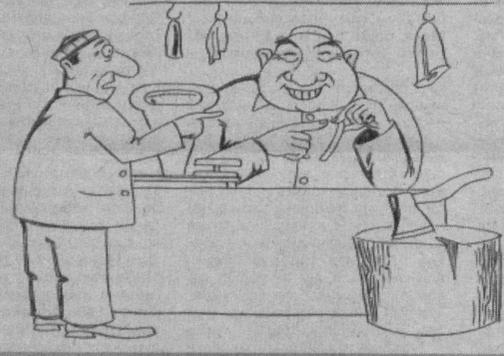
ПРЕМЕРА

Шаҳар театрида драматург Меҳмононнинг "Жононим менинг" деган мусикали драмаси премьераси бўлиб ўтди.

Мухокама мажлисида сўзга чиққан томошабинлар ўзаро қизгин баҳсга киришдилар. Улар театرنинг ижодий коллективи ва дараматургни театр фойесидаташкил қилинган янги буюфет билан қизгин муборакбод этдилар.

Сўзга чиққанлар буюфетчи Ойша холянинг хушумомалалиги, сотилаётган моллар ассортиментини ниҳоятда рангбаранглигини алоҳида қайд қилишди. Шунга қарамадан театرنинг ижодий жамоаси буюфетни янада яхшилаш, сомса, чучвара, қатлама каби миллий таомлар хилини кўпайтириш, кўк чойни стаканда эмас, чойнақда дамлаш имко-

Тарозингиз тўғрими? Болтадан ҳам тўғри, биродар.

Оддийгина эди Мўтти, Соддагина эди Мўтти,

Эх, йиллар кўп нарсани Ўзи билан олиб кетди.

Бугун Мўтти...

(Давом эттиринг!)

МУҲАРРИРЛАР ВА НОШИРЛАР ДИҚҚАТИГА!

Шу йил 4-5 апрел кунлари "Ўзбекистон адабиёти ва санъати" газетаси тахририятда Ўзбекистон халқ ёзувчиси Тоҳир Малик қаламига мансуб машҳур "Шайтанат" саргузашт-детектив романининг навбатдаги олтинчи қисмини нашр этиш ҳуқуқига доир муаллиф иш-тироқида тендер йиғилиши бўлиб ўтади.

Ийгилишга ҳусусий, тармоқ ва оилавий газета-журналлар, нашриётлар ва бошқа оммавий ахборот воситаларининг бош муҳаррирлари ва бош ҳисобчилари,

шунингдек, саргузашт адабий жанр ихлосмандлари, мухлислар, барча қизиқувчилар таклиф этиладилар.

Муаллиф билан шартнома тузиш учун қуйидаги ҳужжатлар зарур бўлади:

— нашрнинг тўла номи, манзили, адади, рўйхатга олинганлиги тўғрисидаги гувоҳнома нусхаси, тарқалиш жуғрофияси.

Маълумотлар учун телефонлар — 133-52-91, 136-56-50.

Янги нашр

"ЕЛПИҒИЧ" ЁЛПИЪ ТУРАДИ

Яқинда Чинқулги қишлоғи маданий ҳаётда муҳим воқеа рўй берди. Қишлоқнинг ёзувчиликда қалами тарашланган, иши юришганининг ҳам, юришмаганининг ҳам устидан ёзиб енгил тортадиган маҳфий қалам соҳиблари уюшиб "Елпиғич" номли янги газета ташкил этдилар.

Газета мухбирлари енг ҳимариб ҳар бир оиладаги гап-сўз, айтди-деди, уруш-жанжал, қўйди-чиқдиларни батафсил ёритишга киришдилар. Қишлоқ

ПОРАХЎРНИНГ ШИОРИ Ўнг қўлда олганингни Чап қўлинг сезмасин!

аҳли бошқа газеталардаги қаердан чиққанлиги, ким айтганлиги номаълум "миш-миш"лардан кўра, аниқ-лўнда ёзилган ана шу мақолаларни мароқ билан ўқимоқдалар.

— Тиражимиз ҳозирча унчалик кўп бўлмаса-да, ишимиз юришид кетишидан умидимиз катта, — дейди муҳаррир опамиз Ширмоной Ширинова. — Чунки, оила, маҳалла, чойхона, тўйхона бор экан, мавзу топилди.

Газетанинг номи хусусидаги саволимизга қуйидагича жавоб олди: "Биз оилаларнинг ички ишларига аралашмаймиз. Бўлар-бўлмас гаплар урчиб кетмаслиги учун уларни бироз елпиб тураимиз". "Елпиғич" оилангиз ҳамроҳи бўлсин.

НОРФИЛТОЙ

Асрор МЎМИН

ХҲКИЗ БОШИДАТИ ҚАРГА

Яйлов. Қарга кўнди хўкиз бошига, Шу ҳол эсга тушар чорасиз кезим. Ахир, бахт қушига нигорон кўзим, Йўл топсам, учардим ўзим қошига

Ҳали бахт қушидан чиқмади дарак, У борми кенг олам ичу ташида? Эҳтимол, бахт қуши хўкиз бошида Турган шу қаргага ўхшаса керак.

МҲМ

Агар эшак кирса тушингга, Омад кулар эмиш ўнгингга. Бироқ халал берар ишимга, Эшак учраб кундуз йўлимда. Яна бордир бошқа каромат — Ногаҳонда йўлиқса эшак, Бил, ўша кеч кулади омад, Яхши тушлар кўрасан бешак.

Ш.МУЗАФФАР чизган суратлар.

КУЛГИСЕВАРЛАР ДИҚҚАТИГА!

Шу йил 3 апрел куни соат 11.00 да «Муштум» журнали ва «Шарқ зйёкори» китоблар маркази ҳамкорликда қизиқчи Болтабой ТОШМАТОВ билан

«МУХЛИСЛАР КУНИ»

тадбирини ўтказлади. Унда сиз қизиқчининг дастхати туширилган китоблар, газета ва журналларни олишингиз ҳамда ичкаузди ҳангомаларини мриқиб эштишингиз мумкин.

Манза: Тошкент шаҳри, Бухоро кўчаси, 29-ўй. Телефонлар: 136-56-94; 136-56-95; 136-51-65.

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЙТ ВА СПОРТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

O'zbekiston adabiyoti va san'ati. Манзил: Тошкент — 700083, Матбуотчилар кўчаси, 32. Кабулхона — 133-52-91, котибият — 136-56-50

Бош муҳаррир Аҳмадjon МЕЛИБОВ. Тахририятга келган кўйғамалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди. Мухлислар фикри тахририят нуктаи назаридан фарқлашиши мумкин.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Босишга топшириш вақти — 20.00. Босишга топширилди — 21.30.

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ. СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН